

Granados: Lletra i música

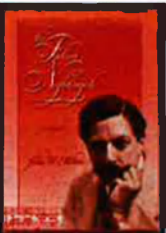
La novel·la
de John W. Milton
'The fallen nightingale',
editada recentment
i basada en la biografia
del compositor lleidatà
Enric Granados,
es converteix
en un èxit de vendes
als Estats Units.

El 27 de juliol del 1867 va néixer el compositor Enric Granados. Va ser al número 1 del carrer Tallada de Lleida, cantonada amb Cavallers, al cor del que avui coneixem com barri antic de la capital del Segrià. De Granados només hi ha una cosa que sigui més fascinant que la seva música, i és la seva biografia. Tant és així que l'autor nord-americà John W. Milton acaba de publicar la novel·la *The fallen nightingale* (que es podria traduir com "El rossinyol caigut"), un recorregut pels darrers vint anys de la vida d'aquest il·lustre lleidatà. El llibre, publicat per Beaver's Pond Press, té tots els ingredients per ser un èxit de vendes. I és que Granados va ser tot un personatge.

El seu pare era un militar nascut a Cuba, i la seva mare, gallega, raó per la qual hi ha qui pensa que el seu naixement a Lleida va ser més o menys accidental. Però el fet és que el compositor no tan sols va néixer i créixer a la Terra Ferma sinó que també va estar sempre molt lligat a la seva vila natal. En la festa major del 1911, quan Granados ja era tota una celebritat (el 1901 ja havia fundat la que ara es diu Acadèmia Mars-hall), no va tindre cap inconvenient a oferir un concert al ja desaparegut teatre dels Camps Elisis. Va ser un concert per a dos pianos protagonitzat per Granados i un altre il·lustre lleidatà, Ricard Viñes, "el Nano", tal com sempre l'anomenava Granados. Tot i que es duïen alguns anys d'edat, cal tenir en compte que ja

de ben joves coincidiren a París, pels estudis, on s'allotjaren a la mateixa pensió. Vines tan sols tenia dotze anys, i Granados, que hi va arribar primer, el 1887, en tenia vint i un gran talent per a la música, la qual cosa va fer que ben aviat Barcelona se li quedés petita. París, que aleshores era el centre del món, i més musicalment, li va permetre completar la seva formació amb Charles de Beriot, alhora que va entrar en contacte amb músics com Faure, Debussy, Ravel...

Malgrat que ara tots aquests noms formen part de la història de la música, va ser precisament Ricard Viñes qui els hi va introduir. I paradoxalment, aquest intèrpret ha estat injustament oblidat. El Nano era sens dubte el que avui anomenaríem un nen prodigi. Va guanyar el premi extraordinari del Conservatori de Barcelona i després va aconseguir el mateix guardó a París. "Molt pocs artistes poden arribar a la perfecció i autoritat de l'art de Viñes", es podia llegir en una crítica del prestigiós *The Times* de l'època. A punt de morir, per exemple, Debussy va fer cridar l'intèrpret lleidatà per escoltar per darrer cop la seva pròpia música. Viñes tenia una excentricitat —que tots els grans teatres li perdonaven—, i era la d'incloure al programa una peça (com a mínim) d'algun dels seus amics. La música contemporània s'introduïa així als grans circuits i, a poc a poc, s'obria camí. No és estrany que un compositor com Falla li dediqués l'obra

Dalt, la portada del llibre recentment publicat del nord-americà Milton. A l'esquerra d'aquestes ratlles, la casa natal de Granados, al carrer Tallada de Lleida, al centre antic de la ciutat.

ANNA SÀEZ / EL TEMPS

Noches en los jardines de España i que en una carta li assegurés que es tractava d'una peça "tan teva com meva". I així mateix, Granados era un altre dels autors que se sentien en deute amb el Nano. La seva música va donar voltes al món, i el músic lleidatà no va deixar de ser un personatge de novel·la, com ho demostra el llibre *The fallen nightingale*. El 1916 es convertí en el primer compositor de l'estat espanyol que va estrenar una òpera al Metropolitan de Nova York. Concretament, *Les Goyescas*, la seva obra més celebrada. Havia arribat al cim i fins i tot el president dels Estats Units el reclamà per tocar a la Casa Blanca. Encara no havia fet els cinquanta anys i ja tornava a casa com un bon triomf a bord del Sussex. Però el vaixell va fer escala a Londres, i de la capital anglesa a la catalana, malauradament, ja mai no hi arribaria. El lleidatà i la seva dona, Empar, van ser dos dels morts en el tràgic naufragi del Sussex. Europa estava en guerra i un submarí alemany va torpedinar el vaixell en aigües del canal de la Mànega. Granados es va convertir, en aquest moment, en una llegenda.

El seu amic Frank Marshall es va fer càrrec de l'acadèmia que anys anteriors havia fundat el mateix Granados, que ja aleshores era un referent internacional per a pianistes. Per evitar problemes burocràtics, li va canviar el nom, i l'ara Acadèmia Marshall ha fet que el llegat del lleidatà sigui ben viu encara. En dona fe Alícia de Larrocha, l'última deixeble que ha agafat el relleu del mestre Granados, el rossinyol caigut. Per a quan la traducció al català del llibre?

Una altra novel·la per escriure.

El Nano Vines va perdre un gran amic. Però va continuar endavant i la seva vida donaria, de fet, per a una altra novel·la. Era un home extraordinàriament culte. Deia als seus alumnes que per millorar la tècnica havien de llegir més i tocar menys, tota una filosofia. Aquesta passió per la literatura (ell mateix també escrivia) el va portar a fer amistat amb un poeta com Federico García Lorca.

De fet, el 1933, quan el pianista era a Xile fent una gira per Llatinoamèrica, una infecció en un dit va estar a punt d'esfondrar la seva meteòrica carrera. La infecció es va complicar i van estar a

punt d'haver-li d'amputar el dit. Vines, lluny de casa, finalment va poder salvar la mà, però va haver d'estar sis mesos sense tocar i estudiant peces escrites per a una sola mà pensades per a mutilats de guerra. Evidentment, tot aquest temps tampoc no va cobrar. Quan Lorca, que era a Buenos Aires, se n'assabentà, va organitzar un homenatge al pianista lleidatà. Va posar en escena *La zapatera prodigiosa*, amb una gran actriu al capdavant del repartiment: Lola Membrives. Es tractava de recollir diners per a Vines.

Poc després, un cop retornat a Europa i reconegut com a gran músic, s'instal·là a Barcelona. Però l'art no es cotitzava a l'alça en el panorama històric d'aquell convuls moment. El seu amic Lorca havia estat afusellat. Vines morí el 29 d'abril del 1943. L'1 de maig, i tal com deixà dit, fou enterrat a Lleida al costat de la seva mare. Amb ell s'esvaeixen en el record els alegres anys bohèmics de la Belle Époque i comença una llarga agonia de quaranta anys en blanc i negre. Però aquesta ja és una altra història.

Anna Sàez